

HOTĂRÎREA PLENULUI CURȚII SUPREME DE JUSTIȚIE A REPUBLICII MOLDOVA

Cu privire la practica judiciară în procesele penale despre șantaj

nr.16 din 07.11.2005

Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, 2006, nr.4, pag.7

* * *

Modificată de:

[Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.3 din 15.05.2017](#)

Generalizînd practica judiciară privind cauzele penale referitoare la infracțiunea prevăzută la art.189 din Codul penal al Republicii Moldova, în scopul asigurării aplicării corecte și uniforme de către toate instanțele judecătorești a legislației ce reglementează răspunderea pentru șantaj, în baza lit.e) art.2, lit.d) art.16 din Legea cu privire la Curtea Supremă de Justiție, Plenul

HOTĂRĂȘTE:

Se explică următoarele:

1. Instanțele judecătorești trebuie să țină cont că, în cazul infracțiunii prevăzute la art.189 CP, fapta prejudiciabilă constă dintr-un complex de acțiuni.

Acțiunea principală poate îmbrăca oricare din următoarele trei modalități: 1) cererea de a se transmite bunurile proprietarului, ale posesorului sau ale deținătorului; 2) cererea de a se transmite dreptul asupra bunurilor proprietarului, posesorului sau deținătorului; 3) cererea de a săvîrși acțiuni cu caracter patrimonial.

Oricare din aceste modalități ale șantajului poate fi însoțită de: 1) amenințarea cu violență a persoanei, a rudelor sau a apropiaților acesteia; 2) amenințarea cu răspîndirea unor știri defăimătoare despre persoană, despre rudele sau apropiații acesteia; 3) amenințarea cu deteriorarea sau cu distrugerea bunurilor proprietarului, ale posesorului sau ale deținătorului; 4) amenințarea cu răpirea proprietarului, a posesorului sau a deținătorului, a rudelor sau a apropiaților acestora; 5) aplicarea violenței nepericuloase pentru viață și sănătate; 6) amenințarea cu moartea; 7) deteriorarea ori distrugerea bunurilor; 8) aplicarea violenței periculoase pentru viață sau sănătate; 9) aplicarea schinguirii, a torturii, a tratamentului inuman sau degradant; 10) răpirea proprietarului, a posesorului sau a deținătorului, a rudelor sau a apropiaților acestora.

2. Cerința înaintată de făptuitor presupune o solicitare insistentă și categorică, avînd un caracter ultimativ, de a i se pune gratuit la dispoziție acestuia bunuri sau documente, care îi dau dreptul să dispună de aceste bunuri ca de ale sale proprii, ori care îi permit să devină subiectul unui drept real derivat (uzufruct, uz, abitație, suprafață etc.), sau de a săvîrși în folosul făptuitorului acțiuni cu caracter patrimonial. Condiția absolut necesară pentru calificarea infracțiunii este ca această propunere să fie cu bună-știință neîntemeiată și ilegală.

3. Cererea de a se transmite bunurile proprietarului, ale posesorului sau ale deținătorului se referă la bunurile care au o existență materială, sunt create prin munca omului, dispun de valoare materială și cost determinat, fiind bunuri mobile și străine pentru făptuitor.

În cazul cererii de către făptuitor de a i se transmite dreptul asupra bunurilor aparținînd proprietarului, posesorului sau deținătorului, acest drept poate avea ca obiect un bun mobil sau un bun imobil.

Prin alte acțiuni cu caracter patrimonial se înțelege executarea de lucrări sau prestarea de servicii. În acest caz lucrările și serviciile trebuie să aibă un caracter patrimonial, adică să poată fi evaluate în bani.

4. Cererea făptuitorului în cazul șantajului poate avea un caracter voalat: insistența făptuitorului ca victima să transfere o anumită sumă de bani pe contul bancar indicat de el, sau să achite livrarea unor mărfuri inexistente, sau să achite valoarea mărfurilor furnizate la un preț cu bună-știință exagerat, sau să i se transmită gratuit ori la un preț cu bună-știință diminuat bunurile

care sunt obiectul unui contract de vânzare-cumpărare, sau să stingă o datorie inexistentă, sau să angajeze pe cineva într-o funcție fără ca aceasta să fie realmente exercitată, sau să includă pe cineva în mod neîntemeiat în rîndul persoanelor care au dreptul la înlesniri patrimoniale sau la o cotă-parte din venituri, sau să plătească chipurile pentru paza încăperii, sau să săvîrșească oricare alte acțiuni care pot aduce cîștiguri materiale făptuitorului ori altor persoane indicate de el.

5. Instanțele judecătorești vor ține cont de faptul că în cazul infracțiunii prevăzute la art.189 CP, amenințarea se exprimă prin influențarea psihică a victimei, care o determină să adopte o conduită cerută de făptuitor. Amenințarea se exprimă în promisiunea aplicării anumitor măsuri (a violenței, inclusiv a omorului; a răspîndirii unor știri defăimătoare; a deteriorării sau distrugerii bunurilor; a răpirii) în raport cu victima, rudele sau apropiații acesteia, în cazul în care victima nu va îndeplini cererea făptuitorului.

La calificarea infracțiunii nu contează dacă a existat sau nu în realitate năzuința de a realiza amenințarea. Este suficient ca victima să perceapă amenințarea ca pe una reală. Caracterul real al amenințării poate fi atestat chiar și în cazul expunerii aparent cuviincioase, printr-o purtare corectă, a cererii făptuitorului. În astfel de cazuri însăși ambianța, creată de către făptuitor, impune victima să se conformeze cererii acestuia, (de exemplu, victima este înfricoșată de zvonurile și faptele legate de răfuiala cu cei care au refuzat să îndeplinească cererile făptuitorului). În afară de ambianță, percepția amenințării ca fiind una reală este condiționată de următoarele circumstanțe: numărul făptuitorilor; condiția fizică a acestora; comportamentul lor; frazele pronunțate; intonația vocii lor; gesturile și mimica făptuitorilor.

Forma amenințării (orală, scrisă, prin intermediul unor terțe persoane etc.) nu are importanță la calificarea șantajului.

6. Amenințarea trebuie să fie împotriva proprietarului, posesorului sau deținătorului bunurilor, sau a rudelor ori apropiaților acestora.

Prin "rude" trebuie de înțeles persoanele indicate în art.134 CP.

Prin "aproțiați" se are în vedere persoanele, ale căror viață, sănătate și bunăstare sunt importante pentru destinatarul cererii, în virtutea relațiilor personale care s-au creat între el și acele persoane.

7. În sensul dispoziției de la art.189 alin.(1) CP, amenințarea cu violența presupune amenințarea cu violența de orice grad: periculoasă sau nepericuloasă pentru viața sau sănătatea persoanei. În cazul în care făptuitorul amenință cu vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății, nu este necesară calificarea suplimentară a infracțiunii conform art.155 CP.

De asemenea, în contextul prevederii de la art.189 alin.(2) lit.d) CP, dacă subiectul amenință cu moartea, nu este necesară calificarea suplimentară în conformitate cu art.155 CP.

8. Amenințarea cu răspîndirea unor știri defăimătoare reprezintă inspirarea temerii că făptuitorul va divulga informații compromițătoare despre proprietar, posesor, deținător, despre rudele sau apropiații acestora, în cazul în care proprietarul, posesorul sau deținătorul nu-i va îndeplini cererea.

Știrile defăimătoare reprezintă informația veridică sau falsă, a cărei divulgare poate aduce atingere onoarei și demnității persoanei (de exemplu, informația despre infracțiunile comise, despre bolile venerice sau psihice suferite, despre alte fapte rușinoase din biografie etc.).

Răspîndirea cu bună-știință a unor știri defăimătoare, cu caracter fals, nu este cuprinsă de dispoziția art.189 alin.(1) CP, și urmează a fi calificată conform art.70 [Cod contravențional](#).

[Pct.8 modificat prin [Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.3 din 15.05.2017](#)]

9. Amenințarea cu deteriorarea sau cu distrugerea bunurilor constituie insuflarea victimei a temerii că, dacă ea nu se va conforma cererii făptuitorului, atunci bunurilor ei le va fi cauzat un astfel de prejudiciu, încît li se va înrăutăți calitatea și va fi exclusă sau limitată utilizarea acestor bunuri fără o reparație prealabilă (în cazul amenințării cu deteriorarea bunurilor), ori bunurile vor fi aduse într-o asemenea stare, încît ele își vor pierde completamente calitatea și valoarea, neputînd fi utilizate conform destinației chiar după efectuarea reparației (în cazul amenințării cu distrugerea bunurilor).

10. Amenințarea cu răpirea reprezintă inspirarea temerii că făptuitorul va răpi proprietarul, posesorul, deținătorul, rudele sau apropiații acestora, în cazul în care proprietarul, posesorul sau deținătorul nu-i va îndeplini cerința.

11. În sensul prevederilor de la art.189 alin.(2) lit.c) [CP](#), aplicarea violenței nepericuloase pentru viață sau sănătate constituie cauzarea intenționată a vătămărilor corporale de grad mediu, ușoare, neînsemnate, aplicarea intenționată a loviturilor sau săvârșirea altor acțiuni violente, care au produs dureri fizice, și în aceste situații nu este necesară calificarea faptelor și în baza art.152 [CP](#).

Componenta infracțiunii, prevăzute la art.189 alin.(2) lit.c) [Cod penal](#), exclude calificarea suplimentară și în temeiul art.78 alin.(1) [Cod contravențional](#).

[Pct.11 în redacția [Hotărîrii Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.3 din 15.05.2017](#)]

12. În sensul dispoziției de la art.189 alin.(2) lit.e) [CP](#), deteriorarea ori distrugerea bunurilor este săvârșită, în vederea înfrângerii voinței victimei, pentru ca ea să execute cerințele patrimoniale ale făptuitorului. În asemenea cazuri, nu este necesară reținerea suplimentară în sarcina făptuitorului a art.197 [Cod penal](#) sau a art.104 [Cod Contravențional](#).

[Pct.12 în redacția [Hotărîrii Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.3 din 15.05.2017](#)]

13. Violența periculoasă pentru viață sau sănătate (art.189 alin.(3) lit.c) CP) presupune aplicarea intenționată a violenței care s-a soldat cu vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății.

În cazul săvârșirii infracțiunii de șantaj în prezența acestei circumstanțe nu este necesară o calificare suplimentară conform art.151 alin.(1) sau alin.(2) CP ori a art.78 alin.(2) [Cod contravențional](#).

Se va constitui concursul infracțiunilor, prevăzute la art.189 alin.(1) și/sau art.151, 152 [Cod penal](#), art.78 alin.(3) [Cod contravențional](#), dacă după cererea de transmitere a bunurilor, dreptul asupra acestora, însoțite de amenințarea cu aplicarea violenței periculoase pentru viață și sănătate, a fost aplicată violența periculoasă pentru viața, sănătatea proprietarului, posesorului sau deținătorului acestor bunuri, care se pretind a fi transmise, doar în cazul în care aplicarea violenței se realizează cu ocazia unei noi intenții.

Vătămarea gravă ori medie a integrității corporale sau a sănătății cauzată din imprudență în cazul săvârșirii infracțiunii de șantaj, trebuie calificată conform art.157 în concurs cu art.189 (cu excepția lit.c) și f) alin.(3) CP).

Dacă în cadrul șantajului, vătămarea intenționată gravă a integrității corporale sau a sănătății a provocat din imprudență decesul victimei, faptele săvârșite trebuie calificate conform art.189 alin.(3) lit.c) și art.149 CP.

[Pct.13 modificat prin [Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.3 din 15.05.2017](#)]

14. În conformitate cu prevederile de la lit.d) alin.(3) art.189 CP, se califică cererea de a se transmite bunurile proprietarului, posesorului sau deținătorului ori dreptul asupra acestora sau de a săvârși acțiuni cu caracter patrimonial, care este însoțită de schingiuri, tortură, tratament inuman sau degradant.

Prin "schingiuire" trebuie de înțeles acțiunile care provoacă victimei suferințe prin privațiunea de hrană, apă sau căldură, ori prin plasarea sau abandonarea victimei în condiții nocive pentru viață.

Tortura se manifestă prin acțiuni care produc victimei dureri acute, repetate sau îndelungate (prin biciuiri, pișcături, prin împunsături cu obiecte înțepătoare, prin cauterizări cu agenți termici sau chimici, prin electrocutări).

Săvârșirea șantajului cu semnele prevăzute de lit.d) alin.(3) art.189 CP nu necesită calificarea prin concurs de infracțiuni prevăzute de art.166¹ CP.

Constatarea acțiunilor de schingiuire, tortură, tratament inuman sau degradant ține de competența organului de urmărire penală și a instanțelor judecătorești. Medicul legist deține

competența numai de a stabili prezența, caracterul și vechimea vătămarilor corporale, modul de producere a acestora.

Prin "tratament inuman" trebuie de înțeles orice tratament, altul decât tortura, de natură să provoace intenționat grave suferințe fizice ori psihice, care nu se pot justifica.

Prin "tratament degradant" trebuie de înțeles orice tratament, altul decât tortura, care umilește în mod grosolan individul în fața altora, sau îl impune să acționeze împotriva voinței și conștiinței sale, sau este de natură să producă victimei sentimente de teamă, de inferioritate, de îngrijorare în stare să o înjosească și să-i înfrîngă rezistența fizică și morală.

[Pct.14 modificat prin [Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.3 din 15.05.2017](#)]

15. În sensul dispoziției de la art.189 alin.(4) CP, săvîrșirea răpirii presupune succesiunea următoarelor acțiuni: 1) capturarea victimei; 2) luarea în pofida voinței și deplasarea victimei de la locul permanent sau provizoriu (locul de trai, de muncă, de odihnă, de tratament etc.); 3) reținerea victimei, inclusiv cu privarea deplină de libertate.

În cazul săvîrșirii șantajului prin răpire nu este necesară calificarea suplimentară conform art.164 CP.

Este necesară delimitarea faptei prevăzute la alin.(4) art.189 CP, de răpirea unei persoane săvîrșită din interes material (art.164 alin.(2) lit.f) CP).

În conformitate cu prevederile art.164 alin.(2) lit.f) CP vor fi calificate acțiunile infracționale în situațiile: cînd victima este răpită pentru o anumită perioadă de timp pentru a o lipsi de posibilitatea de a încheia o tranzacție profitabilă sau de a lua parte la o licitație etc.; cînd făptuitorul își sporește activul patrimonial pe seama victimei; cînd făptuitorul manifestă dorința de obținere a unui cîștig material pentru a executa în schimb comanda de răpire; în alte cazuri cînd făptuitorul răpește o persoană, avînd scopul de a obține sau a reține la el un cîștig material, ori de a se elibera de cheltuieli materiale, deși nu formulează cererea de a se transmite bunuri străine sau dreptul asupra acestora, ori de a săvîrși acțiuni cu caracter patrimonial.

16. Șantajul se consideră repetat dacă această infracțiune a fost săvîrșită de o persoană care anterior a comis una din infracțiunile prevăzute de art.189 CP, cu condiția că nu a fost condamnată pentru fapta prejudiciabilă și nu a expirat termenul de prescripție.

Șantajul nu se consideră săvîrșit repetat, dacă făptuitorul își reînnoiește, în raport cu una și aceeași persoană, cererea de a i se transmite bunuri străine ori dreptul asupra acestora, sau de a săvîrși în folosul lui acțiuni cu caracter patrimonial, în cazul cînd aceste solicitări reînnoite sunt cuprinse de intenția unică și sunt îndreptate spre dobîndirea acelorași bunuri, sau spre obținerea dreptului asupra acelorași bunuri, sau spre săvîrșirea în folosul făptuitorului a aceleiași acțiuni patrimoniale.

17. Instanțele de judecată vor reține că, prin [Legea pentru modificarea Codului penal nr.277-XVI din 18 decembrie 2008](#), în vigoare din 24 mai 2009, a fost exclusă lit.a) din alin.(2) al art.189 [Cod penal](#), care prevedea circumstanța agravantă „repetat”. Conform legislației penale în vigoare, șantajul repetat reprezintă concursul acestor infracțiuni, prevăzute la art.189 [Cod penal](#).

Se menționează, că operarea acestor modificări nu influențează delimitarea infracțiunii unice, prelungite de concursul infracțiunilor, ultimul fiind constituit din mai multe activități infracționale, comise cu intenții distincte.

[Pct.17 în redacția [Hotărîrii Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.3 din 15.05.2017](#)]

18. Șantajul săvîrșit de două sau mai multe persoane are loc în următoarele cazuri:

- a) șantajul a fost săvîrșit în coautorat (inclusiv coautorat cu repartizarea rolurilor);
- b) șantajul a fost săvîrșit de către o persoană, care întrunește semnele subiectului infracțiunii, în comun cu o persoană care nu întrunește aceste semne;
- c) șantajul a fost săvîrșit de către o persoană, care întrunește semnele subiectului infracțiunii, prin intermediul unei persoane care cu bună-știință nu este pasibilă de răspundere penală.

Existența înțelegerii prealabile între coautori nu influențează asupra calificării infracțiunii de șantaj, săvârșit de două sau mai multe persoane, dar trebuie luată în considerație la individualizarea pedepsei.

Acțiunile persoanelor care nu au luat parte la săvârșirea șantajului, dar au contribuit la săvârșirea acestuia prin sfaturi, indicații, prin promisiunea prealabilă că vor tăinui urmele infracțiunii, că vor vinde bunurile dobândite etc., trebuie calificate drept complicitate la șantaj, cu referire la art.42 alin.(5) CP .

19. Articolul 189 alin.(3) lit.a) CP prevede răspunderea penală pentru șantajul săvârșit de un grup criminal organizat sau de o organizație criminală.

Săvârșirea șantajului de un grup criminal organizat are loc în cazul în care această faptă e comisă de o reuniune stabilă de persoane care s-au organizat în prealabil pentru a comite una sau mai multe infracțiuni. Spre deosebire de două sau mai multe persoane, care s-au înțeles în prealabil despre săvârșirea șantajului, grupul criminal organizat se caracterizează, în special, prin stabilitate, prin prezența în componența sa a unui organizator și printr-un plan dinainte elaborat al activității infracționale comune, precum și prin repartizarea obligatorie a rolurilor între membrii grupului criminal organizat, în timpul pregătirii șantajului.

Săvârșirea șantajului de o organizație criminală are loc în cazul în care această faptă e comisă de o reuniune de grupuri criminale organizate, formînd o comunitate stabilă, a cărei activitate se întemeiază pe diviziune, între membrii organizației și structurile ei, a funcțiilor de administrare, asigurare și executare a intențiilor criminale ale organizației în scopul de a influența activitatea economică și de altă natură a persoanelor fizice și juridice sau de a o controla, în alte forme, în vederea obținerii de avantaje și realizării de interese economice, financiare sau politice.

Șantajul se consideră săvârșit de o organizație criminală și în cazul în care infracțiunea a fost comisă de un membru al acesteia în interesul organizației sau de o persoană care nu este membru al organizației respective, la însărcinarea acesteia.

Organizatorul și conducătorul organizației criminale poartă răspundere pentru toate infracțiunile de șantaj săvârșite de această organizație, indiferent de faptul dacă a luat sau nu parte la săvârșirea acestor infracțiuni.

În cazurile în care organizația criminală și-a început activitatea infracțională, iar membrii acesteia au săvârșit fapte de șantaj, prevăzute de planurile organizației date, atunci acțiunile organizatorului sau conducătorului organizației criminale trebuie calificate prin concurs, conform art.284 și lit.a) alin.(3) art.189 CP.

În cazul săvârșirii aparte de către membrii organizației criminale a infracțiunilor, care nu au fost prevăzute în planurile activității organizației criminale, răspunderea pentru aceste infracțiuni o vor purta numai persoanele care au realizat nemijlocit aceste infracțiuni.

20. În conformitate cu prevederile de la lit.b) alin.(3) art.189 CP, răspunderea penală survine pentru șantajul săvârșit cu aplicarea armei sau a altor obiecte folosite în calitate de armă.

În aceste cazuri instanțele judecătorești urmează să stabilească, în concordanță cu art.129 alin.(I) CP, coroborat cu prevederile Legii privind regimul armelor și a munițiilor cu destinație civilă, precum și în baza raportului de expertiză, dacă obiectul aplicat în cadrul șantajului reprezintă sau nu o armă iar în prezența unor temeieri legale, acțiunile persoanei care a aplicat arma în procesul comiterii infracțiunii prevăzute la art.189 CP, trebuie calificate suplimentar conform art.290 CP.

Prin "armă" se are în vedere: arma de infanterie (de foc, cu tuburi cu gaze (pneumatică, mecanică), cît și arma albă (cu lamă, percutantă, balistică), precum și arma de autoapărare (cu gaze toxice neutralizante, cu aerosol, cu cartușe cu gaze, pulverizator mecanic, electrocutantă).

Prin alte obiecte folosite în calitate de armă se vor înțelege orice obiecte care au o altă destinație decît cea de atacare a unei persoane, ori de apărare contra unui atac dar care pot cauza daune sănătății sau vieții persoanei (cuțit de bucătărie, topor, bîță, vargă de metal, lanț etc.). Incidente reprezintă armele, care nu pot fi folosite în vederea neutralizării unei persoane (art.2 al [Legii privind regimul armelor și a munițiilor cu destinație civilă](#)).

Prin "aplicarea armei sau a altor obiecte folosite în calitate de armă" se înțelege folosirea acestor obiecte în vederea anihilării victimei (tragerea țintită a focurilor de armă, aplicarea loviturilor, demonstrarea armei sau a obiectului folosit în calitate de armă în scopul intimidării etc.).

[Pct.20 modificat prin [Hotărîrea Plenului Curtii Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.3 din 15.05.2017](#)]

21. În sensul prevederii de la lit.e) alin.(3) art.189 CP, șantajul urmat de dobîndirea bunurilor cerute are loc atunci cînd bunurile au trecut în posesia făptuitorului. Mărimea prejudiciului, cauzat prin infracțiunea menționată supra, nu cunoaște o limită minimă, prevăzută de lege.

[Pct.21 modificat prin [Hotărîrea Plenului Curtii Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.3 din 15.05.2017](#)]

22. În sensul prevederii de la lit.f) alin.(3) art.189 CP, prin "alte urmări grave" se are în vedere: moartea sau sinuciderea proprietarului, a posesorului sau a deținătorului, a rudelor sau a apropiaților acestora; încetarea impusă a activității agentului economic sau a activității profesionale a persoanei fizice; alte urmări care, cu luarea în calcul a circumstanțelor concrete ale cauzei, pot fi recunoscute de către instanța judecătorească ca fiind grave.

În cazul urmărilor grave intenția făptuitorului se manifestă prin imprudență. Dacă, săvîrșind șantajul, făptuitorul intenționat a omorît o persoană, faptele comise urmează a fi calificate prin concurs în baza art.189 și art.145 CP.

23. Delimitînd șantajul de jaf sau tîlhărie, instanțele judecătorești trebuie să țină cont de faptul că în cazul șantajului intenția făptuitorului este orientată spre dobîndirea bunurilor cerute în viitor, pe cînd dobîndirea bunurilor în cazul jafului sau tîlhăriei are loc simultan cu aplicarea violenței sau a amenințării aplicării acesteia, ori îndată după realizarea acestor acțiuni.

La calificarea infracțiunii se va aplica art.189 CP, iar nu art.187 sau art.188 CP, în următoarele cazuri:

- a) făptuitorul cere transmiterea bunurilor în viitor, amenințînd cu aplicarea imediată a violenței, dacă victima nu va consimți să-i execute cererea;
- b) făptuitorul cere transmiterea bunurilor în viitor, amenințînd, totodată, să aplice violența în viitor, dacă victima nu-i va îndeplini cererea;
- c) făptuitorul cere transmiterea bunurilor în viitor și aplică violența în vederea asigurării realizării cererii sale.

Dacă șantajul este însoțit de luarea nemijlocită a unor bunuri care se găseau la moment la victimă, spre dobîndirea cărora nu a fost orientată fapta de șantaj, cele comise trebuie calificate prin concurs: art.189 și art.188 sau 187 CP.

24. Este necesară delimitarea șantajului de samavolnicie (art.352 CP). Astfel, spre deosebire de samavolnicie, șantajul este posibil doar în raport cu bunurile străine, asupra cărora făptuitorul nu are nici dreptul legitim, nici dreptul presupus. Prin "drept legitim" se înțelege un astfel de drept, pe care persoana îl are în virtutea unui temei legal. Prin "drept presupus" se înțelege un astfel de drept, care în realitate nu aparține persoanei, deși acesta consideră eronat că este investită cu acest drept.

În aceeași ordine de idei, în cazul samavolniciei acțiunile de amenințare, violență, nimicire a bunurilor etc. reprezintă un mijloc de realizare a dreptului legitim sau presupus al făptuitorului, iar în cazul șantajului astfel de acțiuni ca amenințarea, violența, deteriorarea ori distrugerea bunurilor etc. constituie mijlocul de întărire a cererii ilegale a făptuitorului.

Șantajul se deosebește de samavolnicie prin trăsăturile laturii subiective: șantajul presupune prezența intenției directe și a scopului de cupiditate (profit), în timp ce samavolnicia poate fi săvîrșită din intenție directă sau indirectă, iar prezența vreunui scop nu este obligatorie.

25. Instanțele judecătorești vor ține cont de necesitatea delimitării șantajului (care include cererea săvîrșirii acțiunilor cu caracter patrimonial) de infracțiunea prevăzută la art.247 CP.

Astfel, șantajul implică în mod obligatoriu caracterul gratuit (sau cel puțin vădit neechivalent) al cererii săvîrșirii acțiunilor cu caracter patrimonial. Dacă însă făptuitorul achită

integral valoarea tranzacției, pe care o impune victimei, faptele comise trebuie calificate conform art.247 CP.

În cazul infracțiunii prevăzute la art.247 CP, făptuitorul poate amenința cu răspîndirea unor informații care ar cauza daune considerabile drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanei sau rudelor ei apropiate. Aceste informații includ nu numai știrile defăimătoare (ca în cazul șantajului), dar și informații de alt gen: secretul înfierii, secretul comercial, secretul fiscal, secretul bancar etc.

Totodată, în cazul șantajului cererea făptuitorului poate viza numai săvîrșirea unor acțiuni care au un caracter patrimonial. Dacă însă făptuitorul constrînge victima să încheie o tranzacție avînd o natură nepatrimonială (de exemplu, să-și cedeze paternitatea asupra unei invenții), atunci fapta trebuie calificată conform art.247 CP.

26. Se recomandă instanțelor judecătorești să studieze și să generalizeze practica judiciară referitor la cauzele penale privind șantajul, atrăgînd o atenție deosebită depistării cauzelor și condițiilor care contribuie la săvîrșirea infracțiunii prevăzute la art.189 CP. De asemenea, în scopul asigurării recuperării depline a prejudiciului cauzat prin șantaj, se va acorda atenție deosebită practicii examinării acțiunilor civile în cadrul proceselor penale cu privire la șantaj.

**PREȘEDINTELE CURȚII
SUPREME DE JUSTIȚIE**

Valeria ȘTERBET

**Chișinău, 7 noiembrie 2005.
Nr.16.**